

УДК 343.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.51>

АНАЛІЗ КОНСТРУКТИВНИХ ВАД І НЕДОЛІКІВ СТАТТІ 435-1 КК УКРАЇНИ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ УСУНЕННЯ

Старостіна О.Ю.

*аспірант відділу дослідження проблем кримінального права
Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташица НАПрН України
e-mail: elena.starostinaa@gmail.com*

Старостіна О.Ю. Аналіз конструктивних вад і недоліків ст. 435-1 КК України та пошук шляхів їх усунення.

Статтю присвячено дослідженню конструктивних вад та недоліків статті 435-1 КК України «Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю», яка на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» за № 2110-IX, що набрав чинності 16.03.2022 р. (далі – Закон № 2110-IX) була віднесена до Розділу XIX КК України «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення). Автором було проаналізовано диспозицію статті 435-1 КК України та виділено декілька дискусійних питань, зокрема: розташування статті у Розділі XIX КК України, що не відповідає родовому об'єкту цього кримінального правопорушення та його суб'єктному складу, як наслідок підслідність кримінального правопорушення передбаченого ст. 435-1 КК України одночасно двом органам досудового слідства, таких як Служба безпеки України та Державне бюро розслідувань; наявність у диспозиції статті недоцільного обмеження, щодо строку дії та кола осіб-військовослужбовців на яких розповсюджується дія цієї статті. Описано вплив та наслідки наявних недоліків на практичне застосування досліджуваної норми такі як, порушення принципу юридичної визначеності та недвозначності правової норми, а також не ясності механізму застосування такої норми на практиці. Спираючись на проведений аналіз, автором було надано рекомендації, щодо усунення описаних у статті недоліків досліджуваної норми, за допомогою законодавчого удосконалення цієї норми а саме: віднесення норми до Розділу I КК України, шляхом його доповнення самостійною статтею; коригування диспозиції статті, шляхом розширення кола осіб, які можуть бути потерпілими саме від цього кримінального правопорушення, а також виключення із диспозиції формулювання «збройна агресія Російської Федерації» та доповнення її більш загальними формулюваннями «збройна агресія» та «збройний конфлікт».

Ключові слова: військовослужбовець, образа честі і гідності військовослужбовця, національна безпека, обороноздатність держави, збройна агресія, збройний конфлікт.

Starostina O.Yu. Analysis of the constructive flaws and shortcomings of Article 435-1 of the Criminal Code of Ukraine and the search for ways to eliminate them.

The article is dedicated to the study of the structural flaws and deficiencies of Article 435-1 of the Criminal Code of Ukraine, “Insult to the Honor and Dignity of a Serviceman, Threat to a Serviceman,” which, under the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Strengthening Criminal Liability for the Manufacture and Distribution of Prohibited Information Products” No. 2110-IX, which came into force on March 16, 2022 (hereinafter referred to as Law No. 2110-IX), was included in Section XIX of the Criminal Code of Ukraine “Criminal Offenses Against the Established Order of Military Service (Military Criminal Offenses).” The author analyzed the disposition of Article 435-1 of the Criminal Code of Ukraine and highlighted several contentious issues, in particular: the placement of the article in Section XIX of the Criminal Code of Ukraine, which does not correspond to the generic object of this criminal offense and its subject composition, as a result of which the jurisdiction of the

criminal offense provided for in Article 435-1 of the Criminal Code of Ukraine falls simultaneously under two pre-trial investigation bodies, such as the Security Service of Ukraine and the State Bureau of Investigation; the presence in the disposition of the article of an unnecessary limitation regarding the duration and the range of servicemen to whom this article applies. The impact and consequences of the existing shortcomings on the practical application of the examined provision are described, such as the violation of the principle of legal certainty and the ambiguity of the legal norm, as well as the unclear mechanism for the application of such a norm in practice. Based on the analysis, the author provided recommendations for eliminating the shortcomings described in the article through legislative improvement of this norm, namely: moving the norm to Section I of the Criminal Code of Ukraine by supplementing it with an independent article; adjusting the disposition of the article by expanding the range of persons who can be victims of this criminal offense, as well as removing the wording “armed aggression of the Russian Federation” from the disposition and supplementing it with more general formulations like “armed aggression” and “armed conflict.”

Key words: serviceman, insult to the honor and dignity of a serviceman, national security, state's defense capability, armed aggression, armed conflict.

Постановка проблеми. Маючи беззаперечно позитивний намір, законодавець восени 2022 р. впровадив до Особливої частини КК України низку статей, основною метою яких був захист національної безпеки, особливо під час дії воєнного стану. Однією із таких була стаття 435-1 КК України. Однак згодом було виявлено низку недоліків та конструктивних вад, які потребують усунення задля забезпечення подальшого більш ефективного застосування цієї норми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Склад злочину кримінального правопорушення, передбаченого ст. 435-1 КК України, в цілому досліджувався М.І. Хавронюком. Аналіз об'єктивної сторони було здійснено В.В. Ємельяненком, К.М. Оробецем. Проблемні аспекти статті із наданням тих чи інших рекомендацій щодо їх усунення досліджувались І.В. Гловюк, А.О. Тимофєєвим, А.А. Когутом, М.В. Членовим та А.Ю. Сердечною

Метою статті є правовий аналіз положень ст. 435-1 КК України, зокрема об'єктивної сторони складу злочину, виявлення конструктивних вад та недоліків диспозиції статті, які ускладнюють або обмежують її практичне застосування, та надання пропозицій по удосконаленню чинного законодавства, що регулює кримінальну відповідальність за цей злочин.

Виклад основного матеріалу. Статтею 435-1 КК України, що набрала чинності 16.03.2022, були криміналізовані наступні діяння:

1. Образа честі і гідності, погроза вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, його близьким родичам чи членам сім'ї -

2. Виготовлення та поширення матеріалів, які містять образу честі і гідності, погрозу вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, його близьким родичам чи членам сім'ї.

Статтю 435-1 КК України було поміщено до Розділу XIX КК України, а саме «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)». Розділ XIX КК України – єдиний в Особливій частині КК України, у якому родові поняття групи кримінальних правопорушень (військові кримінальні правопорушення) визначено законодавчо: військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів (ч. 1 ст. 401 КК України) [1].

Родовим об'єктом складу злочину для статей цього Розділу Особливої частини КК України, є встановлений законодавством порядок несення або проходження військової служби. Однак, як вбачається із диспозиції статті 435-1 КК України, родовим об'єктом складу злочину, в залежності від прояву об'єктивної сторони є: особисті немайнові права військовослужбовця, а саме честь і гідність; життя та здоров'я військовослужбовця; право власності.

Аналіз пояснювальної записки до проекту закону № 5102 про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та

поширення забороненої інформаційної продукції) вказує на те, що ініціюючи до прийняття вказаний проект Закону, автори виходили із необхідності посилення захисту національної безпеки. У пояснювальній записці до проекту Закону № 5102 вказано, що інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки [13].

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України», національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [3].

Поняття національної безпеки, перебуває у нерозривному зв'язку із поняттям обороноздатності держави, де обороноздатність виступає у якості одного із інструментів захисту національної безпеки у разі збройної агресії або збройного конфлікту, а також у якості інструменту стримування від збройної агресії або збройного конфлікту.

Забезпечення захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України, як елементів національної безпеки, особливо у період воєнного стану, досягається, у тому числі, шляхом задіяння військово-вослужбовців.

Зважаючи на викладене та приймаючи до уваги, особливий характер діяльності військовослужбовця описаний у диспозиції статті, а саме здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації – національна безпека виступає додатковим об'єктом складу злочину у ст. 435-1 КК України.

Тому, на даний час маємо абсолютну невідповідність родового та додаткового об'єкту образи честі та гідності військовослужбовця, Розділу Особливої частини КК України, до якого законодавцем було віднесено цю норму.

Додатково слід зауважити, аналогічна невідповідність спостерігається і у питанні суб'єктного складу. Із диспозиції ст. 435-1 КК України вбачається, що суб'єкт вчинення цього кримінального правопорушення є загальним – тобто фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність.

Проте такий підхід суперечить, положенням Розділу XIX КК України, оскільки частиною 2 ст. 401 КК України визначено коло осіб, які є суб'єктами кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XIX КК України: це військовослужбовці, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів. Тобто відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених цим розділом Особливої частини КК України можуть нести лише спеціальні суб'єкти. До такого висновку можна дійти, якщо буквально трактувати зміст ст. 401 КК України.

Із наявних у Єдиному державному реєстрі судових рішень вироків вбачається, що особами які вчинять кримінальні правопорушення передбачені ст. 435-1 КК України, є цивільні особи, тобто загальні суб'єкти, а не спеціальні, як того вимагає ст. 401 КК України (вирок від 09.02.2023 р. по справі № 297/3163/22; вирок від 16.01.2024 р. по справі № 689/29389/23; вирок від 20.02.2023 р. по справі № 718/418/23; вирок від 11.07.2022 р. по справі № 308/8031/22; вирок від 14.07.2022 р. по справі № 712/4108/22; вирок від 30.11.2023 р. по справі № 152/1500/23, вирок від 15.03.2023 р. по справі № 346/4483/22 та інші) [14].

Помилка законодавця в частині віднесення ст. 435-1 КК України до Розділу XIX КК України має наслідком те, що фактично на даний час це кримінальне правопорушення одночасно підслідне двом органам досудового слідства. Так, відповідно до ч. 2 ст. 216 КПК України, слідчі органи безпеки здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених зокрема ст. 435-1 КК України.

Одночасно, згідно із п. 3 ч. 4 ст. 216 КПК України, слідчі органів державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), тобто всіх кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XIX КК України, і відповідно за ст. 435-1 теж. Виключення становить лише ст. 422 із цього розділу, яку віднесено до підслідності слідчих органів безпеки, про що міститься пряма вказівка у п. 3 ч. 4 ст. 216 КПК України. Цікавим є те, що аналогічної вказівки щодо ст. 435-1 КК України п. 3 ч. 4 ст. 216 КПК України не містить, хоча це було б досить логічним, зважаючи на віднесення цієї статті до підслідності органів безпеки.

Наявність усіх вказаних вище невідповідностей є вадами, що суттєво впливають на практичне застосування досліджуваної норми, оскільки порушується принцип юридичної визначеності та

недвозначності правової норми. Наявність двоїстості у кожному із описаних випадків робить неясним механізм застосування такої норми на практиці. Відповідно до ст. 8 Конституції України, в Україні діє принцип верховенства права. Цей принцип покладено в основу будь-якої галузі права в Україні, не виключенням є й галузь кримінального права. Згідно із п. 1 ч. 1 ст. 7 КПК України, верховенство права є однією із засад кримінального провадження в Україні [2].

Протидія злочинності має здійснюватися виключно правовими засобами з неухильним дотриманням прав і свобод людини, а також принципів верховенства права та верховенства Конституції України.

Елементами верховенства права є принципи рівності і справедливості, правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі [4].

Вимогою верховенства права є дотримання принципу юридичної визначеності, що обумовлює однакове застосування норми права, недопущення можливостей для її довільного трактування [5].

Одночасно, через порушення принципу правової визначеності, ясності та недвозначності правової норми, постає питання щодо відповідності досліджуваної норми критерію «якості закону». На необхідність дотримання критерію «якості закону» неодноразово звертав увагу Конституційний Суд України. Досліджуючи поняття «якість закону» як складника принципу верховенства права та гарантію застосування судом найбільш сприятливого для особи тлумачення закону, передусім слід зазначити, що держава, приймаючи будь-який закон, повинна виходити з того, щоб створити реальні механізми для реалізації людною своїх прав і свобод. Адже забезпечення цього, утвердження цих прав і створення гарантій для їх реалізації є основним обов'язком України відповідно до статті 3 Основного Закону нашої держави [8].

Аналізуючи вимоги «якості закону», як одного із аспектів принципу верховенства права, Цибенко С.Б., зазначає, що Європейський суд з прав людини у свої рішеннях вказує на таке: 1) закон має бути доступним; 2) закон має бути чітким (щоб громадянин міг регулювати свою поведінку і розуміти, що написано в законі); 3) людина мусить мати змогу отримати тлумачення закону у разі застосування закону в певних обставинах (наприклад, це можуть бути консультації при державних органах); 4) людина повинна мати можливість передбачити наслідки своїх діянь [9].

Очевидно, що підслідність одного і того ж самого кримінального правопорушення, одночасно, двом органам досудового слідства, чи невизначеність його суб'єктного складу позбавляє людину можливості чітко розуміти закон та прогнозувати наслідки свої дій, що має наслідком виникнення великої кількості правових дискусій, довільних трактувань та неоднакового застосування такої норми на практиці.

Виключно шляхом забезпечення дотримання принципів визначеності, ясності і недвозначності правової норми, можливо забезпечити її однакове застосування, уникнути необмеженого трактування та сваволі.

Також додержання вказаних принципів, як елементів верховенства права, обумовлює здійснення законодавчого регулювання суспільних відносин на засадах справедливості та розмірності з урахуванням обов'язку держави забезпечувати гідні умови життя кожному громадянину України.

Виправити вказані вище вади можливо шляхом перенесення ст. 435-1 КК України до іншого розділу особливої частини КК України.

Аналіз останніх наукових досліджень свідчить, що думки науковців щодо необхідності перенесення ст. 435-1 КК України до того чи іншого розділу особливої частини КК України розділилися. Так, М. Хавронюк вважає, що через помилку законодавця статтею 435-1 доповнено не Розділ XX (Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку), а Розділ XIX Особливої частини КК («Військові кримінальні правопорушення»). Тому на його думку, ст. 435-1 слід перенести до Розділу XX [6]. А.О. Тимофєєв, А.А. Когут, М.В. Членов пишуть, що одним з шляхів виправлення цього упущення з боку законодавця є внесення змін до ч. 2 ст. 401 КК України, якими після слова «розділу» слід доповнити словосполученням «крім статті «435-1 КК України» [7]. Тобто на їх переконання норму ст. 435-1 можна залишити у Розділі XIX, проте внести відповідну правку у ст. 401, тим самим виправивши невідповідність щодо родового об'єкту та суб'єктного складу.

Зважаючи на початкову мету законодавця при впровадженні ст. 435-1, пов'язану із захистом національної безпеки, приймаючи до уваги деяку ідентичність родових і додаткових об'єктів

складу злочину, вірним було б перенести ст. 435-1 до Розділу I (Злочини проти основ національної безпеки України).

Сердечною А.Ю. висловлювалася думка, щодо перенесення ст. 435-1 до Розділу I КК України, однак шляхом доповнення нею ст. 114-1 КК України – Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань [12]. Через відсутність у диспозиції ст. 114-1 КК України дефініції поняття «перешкоджання», іншими словами визначеного переліку діянь, вчинення яких може являти собою об'єктивну сторону цього складу злочину, на практиці об'єктивна сторона має надзвичайно широкий прояв, це вбачається із аналізу вироків суду за ст. 114-1 КК України.

З огляду на вказане вище, з метою уникнення переобтяження об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 114-1 КК України, вважаємо, що більш логічним було б перенести ст. 435-1 до Розділу I, проте шляхом доповнення вказаного розділу самостійною статтею. Зазначене дозволило б усунути невідповідності щодо родового об'єкту, суб'єктного складу, а також вирішило б питання, щодо підслідності, залишивши її за слідчими органів безпеки, без внесення додаткових змін до п. 3 ч. 4 ст. 216 КПК України.

Продовжуючи аналіз існуючих недоліків конструкції ст. 435-1 КК України, зазначимо, що у ній законодавчо закладено декілька обмежуючих ознак щодо особи потерпілого та строку застосування самої статті, які є конструктивними вадами, що дуже звужують можливості практичного застосування цієї норми.

Так відповідно до диспозиції, потерпілим у вказаному кримінальному правопорушенні, може бути лише військовослужбовець (його близькі родичі чи члени сім'ї), який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації.

Тобто для того, щоб мати можливість набути статусу потерпілого, особа повинна одночасно:

- бути військовослужбовцем (його близьким родичем чи членом сім'ї), який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії саме Російської Федерації, а не будь якої іншої країни.

- здійснювати вказані в диспозиції заходи на момент вчинення, кримінального правопорушення щодо неї.

Згідно із конструкцією норми ст. 435-1 КК України, якщо особа є військовослужбовцем, проте не здійснює та ніколи не здійснювала заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії саме Російської Федерації, або здійснює їх щодо агресії іншої країни, вона не може бути потерпілим у цьому кримінальному провадженні. Аналогічно, якщо особа раніше здійснювала заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, а потім перестала їх здійснювати, залишаючись при цьому військовослужбовцем, така особа також не може бути потерпілою у такому кримінальному правопорушенні.

Відповідно до ч. 9 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (далі – Закон), військовослужбовці – особи, які проходять військову службу.

Згідно із ч. 1 ст. 2 цього Закону, військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності.

Частиною 6 ст. 2 Закону передбачені наступні види військової служби: базова військова служба; військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період; військова служба за контрактом осіб рядового складу; військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу; військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів та закладів вищої освіти, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі – вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти), а також закладів фахової передвищої військової освіти; військова служба за контрактом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб із числа резервістів в особливий період [10].

Як ми бачимо, поняття військовослужбовець, визначене у Законі України «Про військовий обов'язок та військову службу» є значно ширшим, ніж поняття військовослужбовець зазначене

у диспозиції ст. 435-1 КК України. Одночасно, визначаючи поняття військової служби, законодавець не обмежується лише здійсненням військовослужбовцем заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, натомість законодавцем вказується більш широке коло заходів, пов'язаних із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності.

Аналогічну ситуацію маємо із видами військової служби, законодавчо закріпленими, є вісім видів військової служби, тоді, як здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії саме Російської Федерації може вважатися лише одним із них, якщо дивитися з точки зору дії на даний час у країні особливого стану (мається на увазі воєнний стан).

Зазначене, дає підстави вважати, що військовослужбовці, які здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, є лише однією із категорій осіб, що входять до складу поняття «військовослужбовець». Разом із цим, до складу сил, які здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, можуть включатися також особи, які не є військовослужбовцями (наприклад, працівники поліції). Проте вказані особи не можуть визнаватися потерпілими у разі, якщо на них буде здійснено посягання, вчинене у зв'язку із виконуваною ними діяльністю.

Забезпечення державою захисту, шляхом впровадження механізму кримінально-правового впливу, лише тієї категорії військовослужбовців, які здійснюють заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, є дещо дискримінаційним, по відношенню до інших військовослужбовців, а також до осіб, які не є військовослужбовцями, проте здійснюють заходи передбачені диспозицією норми.

Крім того, окремої уваги заслуговує питання періоду дії ст. 435-1 КК України. Приймаючи до уваги особу потерпілого, з диспозиції вказаної норми вбачається, що ця стаття може застосовуватися виключно у період військової агресії саме Російської Федерації. Відповідно, після закінчення військової агресії Російської Федерації, ця стаття стане такою, що не може бути застосована, через зникнення обставинки та категорії осіб, на захист яких вона була направлена.

Статтею 1 Закону України «Про оборону України» визначено, що обороноздатність держави - здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації [11].

Із наведеного поняття вбачається, що законодавець виділяє дві обставини – це збройна агресія та збройний конфлікт, за для захисту від яких функціонує обороноздатність держави. Одночасно законодавець не конкретизує, яка саме має бути держава-агресор, чи хто має бути ініціатором збройного конфлікту, тобто не зазначає у дефініції поняття «обороноздатність держави» таких обмежувальних ознак.

Обороноздатність держави напряму залежить від захищеності військовослужбовців, які безпосередньо здійснюють захист держави у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

Саме тому, держава має захищати військовослужбовців, що здійснюють заходи щодо протидії збройній агресії чи збройному конфлікту, а також осіб, які не є військовослужбовцями, проте задіяні до протидії збройній агресії чи збройному конфлікту, незалежно від того, яка саме країна є державою-агресором чи ініціатором збройного конфлікту.

Тому при внесенні змін до конструкції ст. 435-1 КК України слід орієнтуватися на поняття збройної агресії та збройного конфлікту, що покладені в основу поняття обороноздатності держави.

Зважаючи на викладене, описані конструктивні вади, слід виправити, шляхом внесення змін у диспозицію статті та викласти її у наступному вигляді: 1. «Образа честі і гідності, погроза вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю чи іншій особі, що здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії чи збройного конфлікту, його близьким родичам чи членам сім'ї, -

2. Виготовлення та поширення матеріалів, які містять образу честі і гідності, погрозу вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовцю чи іншій особі, що здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії чи збройного конфлікту, його близьким родичам чи членам сім'ї».

Висновок: резюмуючи викладене, констатуємо що ст. 435-1 КК України у тому вигляді, у якому вона зараз викладена у Особливій частині КК України, потребує змін: зокрема слід віднести статтю до Розділу I Особливої частини КК України (Злочини проти основ національної безпеки України), шляхом доповнення вказаного розділу самостійною статтею. Це дозволить усунути невідповідності щодо родового об'єкту, суб'єктного складу, а також вирішило б питання щодо підслідності. Також зміни необхідно внести і до диспозиції статті, шляхом виключення із неї наявних зараз обмежуючих ознак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р., № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3035> (дата звернення: 01.08.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р., № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2036> (дата звернення: 17.07.2024).
3. Закон України «Про національну безпеку України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 04.08.2024р.)
4. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X “Перехідні положення” Земельного кодексу України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text> (дата звернення: 01.07.2024 р.).
5. Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 року № 7-р/2020, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text> (дата звернення: 01.07.2024 р.).
6. Хавронюк М. Образа військовослужбовця та погроза йому: кримінальна відповідальність. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/obrazavijskovosluzhbovtsya-ta-pogrozu-jomu-kryminalnavidpovidalnist/> (дата звернення: 17.07.2024 р.).
7. Тимофеев А.О., Когут А.А., Членов М.В. Щодо проблем правової регламентації статті 435-1 «Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю» Кримінального кодексу України. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/82.pdf (дата звернення: 17.07.2024 р.).
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України» при повторному голосуванні 26 грудня 2004 року» від 24.12.2004 № 22-рп/2004., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-04#Text> (дата звернення: 01.07.2024 р.).
9. Цибенко С.Б., Вимога «Якості» закону як один із основних аспектів принципу верховенства права, Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права, № 4, 2021, URL: <file:///C:/Users/Owner/Desktop/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%201/%D0%90%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F/97-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-175-2-10-20221227.pdf> (дата звернення: 01.08.2024 р.).
10. Закон України «Про військовий обов'язок та військову службу», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 01.08.2024р.).
11. Закон України «Про оборону України», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 27.07.2024 р.).
12. Сердечна А.Ю. Окремі питання удосконалення норми про кримінальну відповідальність за образу честі і гідності військовослужбовця, погрозу військовослужбовцю (ст. 435-1 КК України). Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/287309/281210> (дата звернення: 04.08.2024 р.).
13. Пояснювальна записка до проекту закону № 5102 про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та по-

- ширення забороненої інформаційної продукції). URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71150 (дата звернення: 01.08.2024 р.).
14. Судові вироки постановлені за обвинуваченням осіб у вчиненні злочину передбаченого ст. 435-1 КК України: вирок від 09.02.2023 р. по справі № 297/3163/22; вирок від 16.01.2024 р. по справі № 689/29389/23; вирок від 20.02.2023 р. по справі № 718/418/23; вирок від 11.07.2022 р. по справі № 308/8031/22; вирок від 14.07.2022 р. по справі № 712/4108/22; вирок від 30.11.2023 р. по справі № 152/1500/23, вирок від 15.03.2023 р. по справі № 346/4483/22, Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 16.04.2024 р.).
 15. Рішення Великої палати Конституційного Суду України від 30 червня 2022 року № 1-р/2022 у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 96-1, 96-2 Кримінального кодексу України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va01p710-22#Text> (дата звернення: 01.07.2024 р.).